

แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

การอ่านเชิงวิเคราะห์จากนิทานพื้นบ้าน

ราชิดา หมิ่นระยาภักดี
ครู วิทยฐานะครูชำนาญการ

คำนำ

แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ชุดนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักการคิดอย่างเป็นระบบ คิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างมีวิจารณญาณ มีการไตร่ตรอง และรู้จักนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑ แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ชุดนี้ประกอบด้วยแบบฝึก ๘ เล่มได้แก่

เล่ม ๑ การอ่านเชิงวิเคราะห์จากนิทานพื้นบ้าน

เล่ม ๒ การอ่านเชิงวิเคราะห์จากบทความ

เล่ม ๓ การอ่านเชิงวิเคราะห์จากข่าว

เล่ม ๔ การอ่านเชิงวิเคราะห์จากการ์ตูน

เล่ม ๕ การอ่านเชิงวิเคราะห์จากโฆษณา

เล่ม ๖ การอ่านเชิงวิเคราะห์จากบทเพลง

เล่ม ๗ การอ่านเชิงวิเคราะห์จากบทร้อยกรอง

เล่ม ๘ การอ่านเชิงวิเคราะห์จากพระบรมราโชวาท

ในเล่มนี้คือ เล่มที่ ๑ การอ่านเชิงวิเคราะห์จากนิทานพื้นบ้าน ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ และแบบทดสอบก่อน-หลังเรียน

ขอขอบคุณนายนิทัศน์ รักไทย ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนสุเหร่าลำแขก นางวรรณิ์ เปลี่ยนเดชา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนสุเหร่าลำแขก และผู้มีส่วนร่วมทุกท่านที่ให้คำปรึกษา แนะนำ เอื้ออำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ จนผลงานสำเร็จลุล่วงด้วยดีผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการอ่านคิดวิเคราะห์สูงขึ้น และเอื้ออำนวยให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและสามารถนำไปบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆได้เป็นอย่างดี

ราชิดา หมั่นระยาภักดี

แบบทดสอบก่อนเรียน การอ่านเชิงวิเคราะห์จากนิทานพื้นบ้าน

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X ในกระดาษคำตอบในช่องคำตอบ
ที่ถูกต้องที่สุด

๑. นิทานพื้นบ้านหมายถึงข้อใด
 - ก. ประวัติศาสตร์ที่ถูกเขียนในช่วงสงคราม
 - ข. วรรณกรรมที่แต่งขึ้นโดยกวีต่างประเทศ
 - ค. นิทานที่แต่งขึ้นโดยได้รับคำสั่งจากพระมหากษัตริย์
 - ง. นิทานที่แต่งขึ้นจากชาวบ้านมีเนื้อหาสะท้อนชีวิตชาวบ้าน
๒. ข้อใดจัดเป็นคุณค่าของนิทานพื้นบ้านที่เด่นชัดที่สุด
 - ก. พัฒนาทางด้านภาษา
 - ข. สร้างความสามัคคีในสังคม
 - ค. ให้ข้อคิดคติในการดำเนินชีวิต
 - ง. ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน
๓. นิทานเรื่องนางสิบสองเป็นนิทานพื้นบ้านประเภทใด
 - ก. นิทานตลกขบขัน
 - ข. นิทานคติสอนใจ
 - ค. นิทานปรัมปรา
 - ง. นิทานท้องถิ่น
๔. ตอนจบของนิทานชาดกส่วนมากจะมีตอนจบลักษณะใด
 - ก. ตัวละครเอกมีความสุข
 - ข. ให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต
 - ค. ทิ้งปมปัญหาให้ขบคิดต่อไป
 - ง. ตัวละครสำคัญไปเกิดเป็นใครในชาติต่อไป

๕. เรื่องปลาบู่ทอง และโสนน้อยเรือนงาม นางเอกเป็นคนที่ถูกกลั่นแกล้งอยู่เสมอ แต่สุดท้ายก็ผ่านพ้นอุปสรรคต่างๆ ได้ ตอนจบนางเอกได้พบความสุข นิทานทั้งสองเรื่องให้ข้อคิดตรงกับข้อใด

- ก. คนดีตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้
- ข. คนดีมีน้อย คนถ่อยมีมาก
- ค. คนขงมีมาก คนรักมีน้อย
- ง. กรุงศรีอยุธยาไม่สิ้นคนดี

๖. “นางเห็นรูปสุวรรณอยู่ชั้นใน รูปเงาะสวมไว้ให้คนหลง” มีความหมายตรงกับสำนวนไทยในข้อใด

- ก. อย่าไว้ใจทาง อย่าวางใจคน จะจนใจเอง
- ข. ข้างนอกขรุขระ ข้างในต๊ะตึงโพรง
- ค. ข้างนอกสุกใส ข้างในเป็นโพรง
- ง. ปิดทองหลังพระ

คำสั่ง อ่านนิทานพื้นบ้านภาคใต้เรื่องลูกเนรคุณแล้วตอบคำถามข้อ ๗-๑๐

ลูกเนรคุณ

ยายแก่คนหนึ่งอาศัยอยู่กับลูกชายและลูกสะใภ้ ด้วยความที่แก่มากแล้วทำอะไรก็ไม่ค่อยได้ ลูกสะใภ้จึงไม่ชอบ เทียบด่าว่าแม่สามีอย่างนั้นอย่างนี้ เวลาทำอาหารจะเอาน้ำที่อยู่ในบ่อใส่น้ำแกงทำให้แกงจืดรับประทานไม่ได้ บางครั้งแกงเผ็ดจนเกินไป แต่ตอนที่ทำให้สามีรับประทานก็จะทำอาหารอร่อย

เมื่อลูกชายกลับบ้าน แม่ก็บอกลูกชายว่าสะใภ้ทำแกงรับประทานไม่ได้ บางครั้งเผ็ด บางครั้งเค็ม บางครั้งจืด ข้างฝ่ายลูกชายเห็นว่าแม่พูดไม่จริง เพราะแกงที่เมียทำไว้ให้ตนนั้นอร่อยดี จึงโกรธแม่และชวนภรรยา เอาแม่ห่อเสื่อไว้เพื่อนำไปเผาในป่าช้า พอถึงป่าช้าก็ใกล้ค่ำแล้ว แต่ลืมไม้ขีดไฟจึงใช้ให้ภรรยาไปเอาไม้ขีดที่บ้านภรรยาไม่กล้าไป เมื่อสามีจะกลับไปเอาเอง ภรรยาก็ไม่กล้าอยู่คนเดียว จึงกลับบ้านไปเอาไม้ขีดทั้งสองคน ปล่อยให้แม่อยู่ในป่าช้า เมื่อลูกกลับไปบ้านแล้วแม่ก็คลานออกจากเสื่อเข้าไปในป่า

พอตีในป่านั้นก็มีโจรไปปล้นบ้านเขามาและนั่งแบ่งเงินกันอยู่ แต่ยายแก่ไม่รู้เรื่อง พอคลานไปถึงก็พูดขึ้นว่า “ไอ้เนรคุณ” โจรได้ยินก็ตกใจหนีหมด ทิ้งเงินไว้มากมาย ยายแก่ก็เก็บเงินนั้นแล้วนำกลับบ้าน สองสามีภรรยาเห็นแม่นำเงินกลับมา ก็พูดว่า เราทิ้งแม่ไว้ในป่าช้าแม่ได้เงินมามากมายก็คงไม่ให้ใช้

ฝ่ายแม่ได้ยินก็บอกว่าเงินนั้นแม่ให้ทั้งหมด แต่ให้เอาเงินนั้นไปซื้อแม่มาให้คนหนึ่ง
ซื้อแม่ใครก็ได้ที่เขาขาย ลูกชายก็นำเงินไปหาซื้อแม่ทั่วทุกเมืองก็ซื้อไม่ได้ จึงกลับมาบ้าน
เมื่อมาถึงบ้านแม่ก็บอกให้ลองไปหาซื้อภรรยาดูบ้าง พอให้ไปหาซื้อเมียมาก็ปรากฏว่าซื้อได้
ส่วนภรรยาเมื่อเห็นว่าตอนพาแม่ไปเผาที่ป่าช้าแล้วได้เงินกลับมามากมาย จึงให้สามี
พาตนเองไปเผาบ้าง สามีก็เอาเสื้อม้วนนำภรรยาไปเผาในป่าช้า ภรรยาจึงถูกไฟคลอกตาย

ที่มา : <http://highlight.kapook.com/view/๘๐๘๘๔>

๗. เหตุการณ์ในตอนใดแสดงถึง ความเนรคุณของลูก ที่ร้ายแรงที่สุด
 - ก. นำเงินที่แม่ให้ไปหาซื้อแม่ใหม่
 - ข. ลูกปล่อยภรรยาต่อว่าแม่
 - ค. นำแม่ไปเผาในป่าช้า
 - ง. ลูกหาว่าแม่พูดโกหก
๘. อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ลูกชายและลูกสะใภ้ นำแม่ไปป่าช้าเพื่อที่จะเผา
 - ก. เพราะความยากจน
 - ข. เพราะไม่ได้เงินจากแม่
 - ค. เพราะต้องการซื้อแม่ใหม่
 - ง. เพราะลูกสะใภ้กลั่นแกล้งแม่สามี
๙. เรื่องลูกเนรคุณให้ข้อคิดอะไรกับนักเรียน
 - ก. รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี
 - ข. ลูกที่ดีต้องตอบแทนคุณพ่อแม่
 - ค. เงินสามารถบันดาลทุกสิ่งทุกอย่างได้
 - ง. ความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น
๑๐. พฤติกรรมของลูกชายควรนำมาเป็นเยี่ยงอย่างหรือไม่เพราะเหตุใด
 - ก. ควร เพราะมีแม่ขี้บ่น
 - ข. ควร เพราะรักและเชื่อภรรยามาก
 - ค. ไม่ควร เพราะควรเชื่อแม่มากกว่าภรรยา
 - ง. ไม่ควร เพราะอกตัญญูไม่สำนึกบุญคุณของแม่

ความรู้เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน

ความหมายของนิทานพื้นบ้าน

นิทานพื้นบ้าน หมายถึง เรื่องที่เล่าสืบกันมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่ถ่ายทอดด้วยวาจา (มุขปาฐะ) แต่ก็มีจำนวนมากที่ได้รับการบันทึกไว้ นิทานพื้นบ้านปรากฏในทุกๆวัฒนธรรม มีทั้งความแตกต่าง หลากหลาย และความเหมือน มีความสำคัญในการเข้าถึงวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชน

ลักษณะของนิทานพื้นบ้าน

นิทานพื้นบ้าน มีลักษณะเฉพาะที่เห็นเด่นชัด คือ เป็นเรื่องเล่าที่มีการดำเนินเรื่องอย่างง่าย ๆ โครงเรื่องไม่ซับซ้อน วิธีการที่เล่าก็เป็นไปอย่างง่าย ๆ ตรงไปตรงมา มักจะเริ่มเรื่องโดยการกล่าวถึงตัวละครสำคัญของเรื่อง ซึ่งอาจจะเป็นรุ่นพ่อ-แม่ของพระเอกหรือนางเอก แล้วดำเนินเรื่องไปตามเวลาปฏิทิน ตัวละครเอกพบอุปสรรคปัญหา แล้วก็ฟันฝ่าอุปสรรคหรือแก้ปัญหาคล่องไปจนจบเรื่อง ซึ่งมักจะจบแบบมีความสุขหรือสุขนานุกรม ถ้าเป็นนิทานคติ ก็มักจะจบลงว่า “นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า.....” ถ้าเป็นนิทานชาดกก็จะบอกว่าตัวละครสำคัญของเรื่องในชาติต่อไป ไปเกิดเป็นใครบ้าง ถ้าเป็นนิทานปริศนาก็จะจบลงด้วยประโยคคำถาม

เมื่อรู้ความหมายและลักษณะของนิทานพื้นบ้าน
ไปดูประโยชน์ของนิทานพื้นบ้านหน้าต่อไปเลยครับ

คุณค่าของนิทานพื้นบ้าน

คุณค่าของนิทานพื้นบ้านมีดังนี้

๑. ให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของเจ้าของนิทาน เช่นความรู้เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ จารีตประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม สภาพเศรษฐกิจภูมิประเทศ และถิ่นฐานบ้านเรือน ทั้งรูปแบบการเล่านิทานที่ใช้คำประพันธ์เข้ามาช่วย เช่น แกล่ เทศน์ เสภา ยังสร้างความงามด้านรูปแบบอีกอย่างหนึ่งตั้งนั้นหากเยาวชนได้เรียนรู้นิทานพื้นบ้านของตนจึงเป็นช่องทางในการรู้ตนเองสามารถอธิบายตนเองได้ รวมทั้งอาจจะบอกได้ถึงข้อดีและข้อจำกัดในวัฒนธรรมนั้นๆ ของตนได้

๒. ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินปกติแล้วผู้เล่านิทานมักเป็นผู้ใหญ่หรือผู้มีประสบการณ์และผู้ฟังมักจะเป็นเด็กหรือมีประสบการณ์น้อยกว่า การเล่านิทานพื้นบ้านเป็นกิจกรรมที่ยังความชื่นชอบในผู้ฟังทุกหมู่ทุกเหล่า ปัจจุบันการเล่านิทานก็ยังมีอยู่ทั่วไปเพียงเปลี่ยนไปตามสถานการณ์หรือผู้ฟังเท่านั้น

๓. สอนหรือสอดแทรกศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรมหรือให้คติเตือนใจ เช่น นิทานชาดก นิทานอีสป นิทานสุภาษิต นิทานในศาสนาต่างๆ นิทานเหล่านี้ล้วนสอนให้ผู้ฟังได้ตระหนักถึงคุณธรรมที่พึงประสงค์ทั้งทางโลกและทางธรรม เช่น สอนให้ไม่เห็นแก่ตัว สอนให้ยึดมั่นใน พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า สอนให้ระวังการใช้คำพูด ฯลฯ กระตุ้นความเป็นวีรบุรุษ พัฒนาศรัทธาที่มีต่อศาสนาและเพื่อหลบหลีกความจำเจในชีวิตประจำวัน มีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการให้การศึกษาให้ ความบันเทิง และเป็นแบบอย่างพฤติกรรมที่สังคม วัฒนธรรมแต่ละแห่ง ประสงค์

ที่มา: <http://www.dek-d.com/board/view/๙๓๔๘๙๓/>

แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์จากนิทานพื้นบ้าน

คำชี้แจง

ให้นักเรียนอ่านนิทานเรื่อง “กำเนิดมะพร้าว” แล้วเขียนแผนภาพโครงเรื่องลงในกระดาษ เอ ๔ และตอบคำถามลงในกระดาษคำตอบ

นิทานเรื่อง กำเนิดมะพร้าว

นานมาแล้วมีคนสามคน ชายหนึ่งหญิงสองถูกลอยแพมาติดที่ชายฝั่งทะเลของพม่า เมื่อลอยมาถึงฝั่ง คนทั้งสามก็ถูกทหารพม่าจับได้และนำไปเฝ้ากษัตริย์พม่า กษัตริย์พม่าทรงถามสาเหตุที่ทำให้ความผิด ชายคนนั้นจึงตอบว่า ตัวเขานั้นเป็นขโมย ส่วนหญิงคนหนึ่งเป็นแม่มด และหญิงอีกคนหนึ่งชอบก่อความไม่สงบในหมู่ประชาชน นางได้ทำการยุแหย่จนเกิดความแตกแยกเสมอๆ

ฝ่ายกษัตริย์พม่า เมื่อทรงทราบเรื่องราวของทั้งสามก็อนุญาตให้ชายที่เป็นขโมยพักอยู่ในอาณาจักรของพระองค์ได้ พร้อมทั้งพระราชทานบ้านให้หลังหนึ่งกับเงินอีก ๑๐ ชั่งเพื่อประกอบอาชีพต่อไป พระองค์ทรงเห็นว่าการที่ชายคนนั้นเป็นขโมยก็เพราะความยากจนของเขา ถ้าเขามีเงินและมีที่อยู่แล้วเขาคงกลับตัวเป็นคนดี ส่วนหญิงแม่มด พระองค์ก็ได้พระราชทานบ้านและเงินเช่นกันกับชายที่เป็นขโมย พระองค์ทรงเห็นว่า การที่นางเป็นเช่นนั้น ก็เพราะอิจฉาความสุขของผู้อื่นและนางเป็นคนจนหากนางมีบ้านและมีเงินใช้เหมือนผู้อื่นแล้ว ก็คงจะเลิกอิจฉาไปเอง

หญิงคนสุดท้ายชอบก่อความสงบของเพื่อนบ้านโดยยุแหย่ให้เกิดการเข้าใจผิดกัน พระองค์จึงมีรับสั่งให้นำไปประหารชีวิตด้วยการตัดศีรษะ เพราะทรงเห็นว่าคนที่มีนิสัยเช่นนี้คงจะเปลี่ยนยาก ขึ้นเลี้ยวไว้ก็จะทำให้เดือดร้อนไม่มีที่สิ้นสุด

นิทานยังไม่จบ

ติดตามอ่านหน้าต่อไปครับ

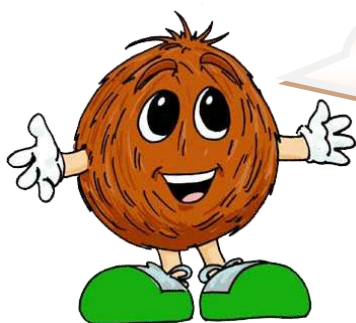
ทหารได้นำหญิงผู้แห่ไปตัดศีรษะ เขามีได้เก็บศีรษะของนางไปฝัง ขณะนั้นมีข้าราชการคนหนึ่งเดินผ่านมาเห็นศีรษะของหญิงผู้แห่หม่นอยู่กับพื้นและปากของนางก็พูดว่า “ไปบอกพระราชาให้มาขอโทษข้า มิฉะนั้นข้าจะแขกหัวพระราชา” ข้าราชการผู้นั้นตกใจ จึงรีบไปทูลกษัตริย์พม่า พระองค์ทรงพิโรธข้าราชการผู้นั้นที่บังอาจมาลอกหลวง มีรับสั่งให้นำไปประหารชีวิต แต่ข้าราชการผู้นั้นได้ขอร้องให้พระองค์ส่งทหารไปดูเพื่อจะได้ทราบความจริง

ทหารเดินทางไปทีตะแลงแกงอันเป็นที่ประหารชีวิตของหญิงผู้แห่ เมื่อไปถึงเขาไม่พบสิ่งใดผิดปกติ ศีรษะของนางยังวางสงบนิ่งอยู่กลางดิน ทหารจึงนำไปประหารชีวิต ณ ตะแลงแกงที่เดียวกับที่หญิงผู้แห่ถูกประหาร

เมื่อการประหารชีวิตเสร็จสิ้นลง ทุกคนในที่นั้นก็ได้ยินเสียงหัวเราะมาจากศีรษะของหญิงผู้แห่พร้อมทั้งมีเสียงพูดว่า “ข้ายังเป็นยอดแห่งการผู้แห่ แม้ตัวของข้าจะตายไปแล้ว แต่ก็ยังสามารถใช้ลิ้นตลบตะแลงจนเพื่อนของเจ้าต้องตาย” ทหารที่ยืนอยู่ ณ ที่นั้นได้พากันไปเฝ้ากราบทูลเรื่องราวให้กษัตริย์พม่าทรงทราบ พระองค์ทรงคิดว่าหากขึ้นปล่อยให้เป็นเช่นนี้ศีรษะของหญิงผู้แห่ก็คงจะก่อความอีกต่อไป ดังนั้นจึงมีรับสั่งให้นำศีรษะของนางไปฝังให้ลึกที่สุดเพื่อมิให้ได้ยินเสียงของนางอีก

วันรุ่งขึ้นมีต้นไม้ประหลาดต้นหนึ่งงอกออกมาจากหลุมฝังศพ มันเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ผลของมันมีลักษณะประหลาด คือเหมือนกับศีรษะของหญิงผู้แห่ ต้นไม้นี้มีชื่อว่า **กอนบิน** ซึ่งแปลว่าต้นผู้แห่ ต่อมาเสียงได้เพี้ยนไปเป็น **อนบิน** ซึ่งเป็นภาษาพม่าในปัจจุบัน **อนบิน** แปลว่า **มะพร้าว** ถ้าเราเขย่าผลมะพร้าวทั้งแนบหูลงฟังก็จะได้ยินเสียงคนพูดเหมือนเสียงหญิงผู้แห่ แม้ว่าจะเป็นผลไม้ไปแล้วก็ตามแต่ก็ยังมีที่ท้าวศีรษะของนางยังหัวเราะเย้ยหยันเหมือนเช่นเคย

ที่มา: นิทานพื้นบ้านพม่าของ ส.พลายน้อย

อ่านจบแล้วไปทำแบบฝึกกันต่อเลย
คิดวิเคราะห์ให้ดีกว่าก่อนทำนะครับ

ตอนที่ ๑

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนแผนภาพโครงเรื่องตามหัวข้อที่กำหนดให้

แผนภาพโครงเรื่อง
เรื่องกำเนิดมะพร้าว

ตัวละคร.....
ฉาก.....

แนวคิด
.....
.....
.....

ปัญหา
.....
.....
.....

เหตุการณ์

๑.
๒.
๓.
๔.

เหตุการณ์สุดท้าย
.....
.....

ประวัติผู้จัดทำ

- ชื่อ - นามสกุล : นางราชิดา หมื่นระยาภักดี
- การศึกษา : ระดับปริญญาตรี
คบ. วิชาเอกจิตวิทยาการให้คำปรึกษาและ
การแนะแนวและภาษาฝรั่งเศส
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ระดับปริญญาโท
กศ.ม. วิชาเอกภาษาไทย มหาวิทยาลัยทักษิณ
- สถานที่ทำงาน : โรงเรียนสุเหร่าลำแขก
สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร
- ตำแหน่ง : ครู วิทยฐานะครูชำนาญการ